

GRÖN, GRÖNARE, GRÖNAST?

Intresset för miljöanpassad elektronik växer

FAIR TRADE CENTER

En av världens största IT mässor, Cebit i Hannover, hade 2008 Grön IT som tema. 160 utställare visade gröna produkter och teknik.

Grön, grönare, grönast?

Intresset för miljöanpassad elektronik växer
Fair Trade Center
Januari 2010

Skriven av: Johanna Brydolf

Omslagsbild: IT-Branchen (www.itb.dk)

Intresset för miljöanpassad elektronik växer

Hösten 2008 fanns inga gröna mobiltelefoner att köpa i Sverige. Idag, ett år senare finns en handfull gröna modeller. Även datorer med miljömärkning blir allt fler. Grön IT har blivit ett känt begrepp och utvecklingen av mer miljöanpassad IT går sakta framåt. Men det finns mycket kvar att göra och det är svårt för konsumenten att förstå skillnaden mellan modellerna som erbjuds.

Konsumtionen av elektronik ökar snabbt världen över. Utslaget på världens befolkning har 61 procent en registrerad mobiltelefon.¹ Dessutom finns cirka en miljard datorer i världen, en siffra som väntas fördubblas inom de närmsta sex åren.²

När IT-produkter tillverkas och används påverkas miljön negativt. En enda dator som lämnas påslagen i ett hem drar visserligen inte särskilt mycket el och att tillverka en enda mobiltelefon påverkar inte miljön i någon större utsträckning. Men den enorma mängd datorer och mobiltelefoner som tillverkas, används och slängs varje år orsakar sammantaget gigantiska fotavtryck på jordens ekosystem. Till exempel motsvarar elförbrukningen från de 300 miljoner datorer som finns inom EU lika mycket koldioxidutsläpp som 2,5 miljoner bilar släpper ut om de kör ett varv runt jorden.³ IT och telekomindustrin står för hela 2 procent av de globala koldioxidutsläppen, alltså lika mycket som flygtrafiken i världen.⁴ Dessutom innehåller mobiltelefoner och andra IT-produkter upp till 30 olika metaller som kan orsaka miljöskador när de utvinns. I själva produktionen, som ofta sker i Asien, används mycket kemikalier som måste hanteras på rätt sätt för att arbetarnas hälsa och miljön inte ska ta skada. Det finns alltså goda skäl till att satsa mer på grön IT.

Allt fler miljöanpassade produkter

För ett par år sedan var efterfrågan och utbudet av IT-produkter som marknadsfördes som gröna närmast obefintligt. Visserligen märktes den första datorn med miljömärket Svanen 1997 (en businessmodell som inte kunde köpas av konsumenter) men på det hela taget har inte miljöanpassning av IT-produkter prioriterats förrän under de senaste två åren, alltså från det att klimatdebatten på allvar kom upp på bordet.

Sedan dess har allt fler miljömärkta datorer, skrivare och ”gröna” mobiler dykt upp på marknaden. En del IT-företag har planer på att fasa ut farliga ämnen såsom PVC och bromerade flamskyddsmedel, på vissa håll har det redan gjorts. Som ett resultat av ett EU-direktiv (RoHS-

1 Cp. International Telecommunication Union (2009): Measuring the Information Society. The ICT Development Index, sid 4. http://www.itu.int/ITU-D/ict/publications/idi/2009/material/IDI2009_w5.pdf

2 Gartner, pressmeddelande, 23 juni 2008. <http://www.gartner.com/it/page.jsp?id=703807>

3 Anna-Karin Jöbrink, Livscykelanalys av datorer, SWEREA 2009: <http://www.swerea.se/sv/>

4 Gartner, pressmeddelande, 26 april 2007. <http://www.gartner.com/it/page.jsp?id=503867>.

I bland annat Indien, Kina och Ghana arbetar många med återvinning av elektronik helt utan skyddsutrustning och ofta utan att känna till att elektronik innehåller många farliga ämnen.
Foto: Empa Switzerland.

En arbetare vid en fabrik som tillverkar laddare till flera stora mobilföretag arbetar med lödning utan rätt skyddsutrustning.
Foto: SACOM 2007.

direktivet) har även tungmetallerna kadmium, kvicksilver och sexvärdigt krom försvunnit från nyproducerade mobiltelefoner.

Sakta börjar producenter, konsumenter och beslutsfattare få upp ögonen för hur miljömässiga och ekonomiska kostnader kan sänkas genom att IT-produkterna görs mer energieffektiva. En energisnål universalladdare som passar alla mobiltelefonerna från de största tillverkarna kommer till exempel att lanseras under 2010.⁵ Detta kommer förhoppningsvis att reducera de tusentals ton avfall per år som utgörs av gamla laddare. Dessutom utreds bland annat just nu ett lagförslag i EU om att minska elförbrukningen av datorer.

– Grön IT är här för att stanna. Jag tycker att Sverige har kommit ganska långt men ännu är det en hel del kvar att göra. Fortfarande är det väl så att pris/prestanda ofta är avgörande vid inköp men vi ser att miljö kommer in mer och mer som ett avgörande kriterium, säger Ulf Blomqvist, miljöchef på Atea som är Nordens ledande IT-infrastrukturleverantör.

Svårt för konsumenter att värdera produktens grönhet

Att göra IT grönare handlar om att minimera produktens miljöpåverkan under dess livscykel: från tillverkning, under användning och efter att de slängts. De miljökrav de så kallade gröna eller miljömärkta modellerna sägs uppfylla kan till exempel gälla återvinning, användning av återvunnet material i tillverkningen, produktens livslängd, förpackningens storlek och material samt innehållets mängd av miljöfarliga ämnen. Ofta handlar det också om energibesparingsfunktioner och andra åtgärder som minskar produktens klimatpåverkan.

Olika gröna produkter uppfyller ett eller flera krav i varierande utsträckning. Organisationerna bakom makeITfair, ett projekt vars mål är att öka medvetenheten bland allmänheten om utvecklingsfrågor kopplade till produktionen av hemelektronik, menar att det måste bli enklare för konsumenter att värdera de gröna alternativ som finns på marknaden.

Att en produkt marknadsförs som grön, eller miljöanpassad, behöver till exempel inte betyda att den per definition är mer miljövänlig än andra produkter. Och tvärtom, finns det också produkter som inte marknadsförs som gröna men som ändå är mer miljövänliga än många andra. LG:s mobiltelefon, KM900, utnämndes till exempel nyligen till årets (2009/2010) grönaste mobil på den europeiska marknaden av EISA (European imaging and sound association). Men i beskrivningen av telefonen på LG:s hemsida står inte ett ord om telefonens återvinningsbarhet eller miljövänliga förpackning, dock desto mer om dess ”tunna eleganta form” och ”lekfulla användargränssnitt”. Som om det inte fanns något att vinna på att framhålla produktens miljö fördelar.

Ulf Blomqvist på Atea håller med om att det är svårt för konsumenter att ställa de gröna produkterna mot varandra och skapa sig en bild av vilken modell som är mest miljöanpassad och inom vilka kriterier de största miljövinsterna ligger. Han betonar att själva produkten är en sak,

⁵ Uppgift av Mats Pellbäck-Scharp, global miljöchef på Sony Ericsson i intervju, 26 nov 2009.

Miljömärkningar

Svanen – den officiella nordiska miljömärkningen. IT-produkter som märks är pc, bildskärmar, tangentbord, faxar, skrivare, kopieringsapparater och multifunktionsmaskiner. Krav på produkterna innefattar energibesparing, materialkrav, flamskyddsmedel, möjlighet att reparera produkten samt öka livslängden och kunna separera produkten i avfallsskedet. Dagens svanenmärkta IT-produkter är businessprodukter, alltså kontorsdatorer. Produkter som säljs till privatpersoner har hittills inte klarat Svanenmärkningens krav på grund av att de har kraftiga grafik kort och drar mer energi. Länk: www.svanen.nu

TCO Certified – en global märkning. IT-produkter: platta skärmar, stationära och bärbara datorer, systemenheter, tangentbord och skrivare. Kraven för produkterna är uppdelade på tre områden:

- Miljöprestanda: energibesparing, miljökrav i produktionen, miljöskadliga ämnen, material, livslängd, återvinning och återtagning av uttjänta produkter.
- Socialt ansvarstagande: tillverkaren måste arbeta aktivt med att förbättra arbetsförhållandena under produktionsprocessen.
- Användbarhet: krav på bild/ljudkvalitet, ergonomi, säkerhet, emissioner och hälsoskadliga ämnen.

Bland TCO-märkta produkter finns produkter både för kontor och för privat användning. Länk: www.tcodevelopment.se

EU-blomman – Europas motsvarighet till Svanen. IT-produkter: Bärbara datorer och pc. Länk: www.eco-label.com/swedish/

Blå ängeln (Blauer Engel) – den tyska statliga miljömärkningen. IT-produkter: skrivare, kopiatorer och multifunktionsapparater. Länk: www.blauer-engel.de

Energy Star – märkning med energisparkrav som tagits fram av USA:s motsvarighet till Naturvårdsverket. Produkter: pc, bildskärmar, kopiatorer, faxar skrivare, skannrar, multifunktionsprodukter. Länk: www.eu-energystar.org/se

Epeat – en officiell amerikansk miljömärkning för stationära och bärbara datorer. Kraven innefattar reduktion av miljöfarliga ämnen, material, energibesparing, förpackning, ökad livslängd, återvinning och återtagning av uttjänta produkter. Tre typer av märkningar ingår - brons, silver och guld - där guldmärkta produkter uppfyller de strängaste miljökraven. Länk: www.epeat.net

men att man som konsument också bör tänka på hur länge produkten används och hur avfallet sedan hanteras.

– Om vi resonerar i klimattermer då gäller det ju att hålla nere energiförbrukningen och nya produkter är mer energieffektiva än gamla. Men en korrekt och bra hantering av uttjänta produkter är också väldigt viktigt. Är de funktionsdugliga ska de återanvändas och är de inte de ska de skrotas med minimal deponi. Metaller ska återanvändas och plaster och andra delar kans smältas ner och återuppstå i andra produkter, säger han.

Märkningar som vägledning

Något som kan hjälpa konsumenterna att hitta rätt i butikens sortiment är de officiella miljömärkningarna. I Sverige finns två sådana märkningar för IT-produkter, Svanen, en regional miljömärkning för Norden och TCO Certified, en global märkning för både minimal miljöpåverkan och bra användaregenskaper. Dessutom finns en rad utländska märkningar som man kan finna på produkter i Sverige och som också är viktiga som påtryckare i utvecklingen mot ett större utbud av grönare IT. De vanligaste är amerikanska Epeat och Energy Star, tyska Blauer Engel och EU-blomman.

Det finns dock faktorer som försvårar märkning. På datorsidan till exempel tar märkningsprocessen lång tid medan datorernas livslängd är kort vilket gör att många datorer inte hinner belönas med varken Svanen, TCO, Epeat eller något annat förrän nästa generation datorer redan släppts.⁶

Förutom märkningar kan man som konsument till exempel även ta del av Greenpeaces miljörankning av elektronikföretag. Här rangordnas de 20 största elektronikföretag efter hur miljövänliga de är. I nämnd ordning ligger Nokia, Samsung och Sony Ericsson i topp medan Nintendo, Lenovo och Fujitsu ligger i botten i rankningen från september 2009

– Jag är säker på att alla kända varumärken kommer att haka på och miljöanpassa sina produkter inom några få år. Det är enda möjligheten för dem. De som ligger sist i vår rangordning, såsom Nintendo, kommer annars att se sina marknadsandelar minska om de inte följer marknadens efterfrågan, säger Erik Albertsen, ansvarig för miljögifter på Greenpeace Norden.

Greenpeace har även betygssatt och rangordnat enskilda IT-produkter (se faktaruta på nästa sida). Men den senaste rapporten om enskilda produkter är från 2008 och troligtvis kommer inga fler att göras då problemen är desamma som med märkningen: studien är tidskrävande medan IT-utvecklingen är snabb. Medan rankningen görs och rapporten skrivs ersätts produkterna med andra nyare produkter, varpå rapporten snabbt blir inaktuell.

⁶ Uppgift från Mattias Inghe, teknikredaktör på PC för Alla, samt från Ove Jansson, produktansvarig för elektroniska apparater på Svanen under intervjuer den 25 nov 2009.

Greenpeace rangordning av datorer (stationära och bärbara), mobiltelefoner och smartphones efter produkternas "grönhet".

Produkterna är poängsatta efter fyra kriterier: Användning av miljöfarliga kemiska substanser såsom PVC och bromerade flamskyddsmedel, energikonsumtion, produktens livscykel (bland annat dess återvinningsbarhet) och tillgång till information som gör det möjligt att värdera produktens påverkan på miljön. Poängskalan är 1-10. Ju högre poäng en produkt har desto grönare eller mer miljöanpassad är den.

Datorer, stationära

Modell	Poäng
1 Lenovo ThinkCentre 58/M58p	5.88
2 Fujitsu Siemens Esprimo E7935 E-Star 4	5.73
3 Dell Studio Hybrid	4.86
4 Hewlett Packard dc7900e USDT	4.73
5 Acer Veriton M678G	3.31

Datorer, bärbara

Modell	Poäng
1 Toshiba Portege R600	5.57
2 Hewlett Packard Elitebook 2530p	5.48
3 Lenovo X300	4.68
4 Dell Latitude E-4200	4.41
5 Sony VGN-Z11WN/B	4.20
6 Panasonic CF-W7	3.80
7 Acer TravelMate 6293	3.44

Mobiltelefoner

Modell	Poäng
1 Samsung SGH-F268	5.45
2 Motorola MOTORAZR V9	5.20
3 Nokia 3110 Evolve	5.00
4 Sony Ericsson C905	4.88
5 LG KT520	4.61

Ovan: Sony Ericsson var först med att lansera en modell som marknadsförs som grönare än andra på den svenska marknaden.

Till höger: Blue Earth lanserades i januari 2010. Den kan laddas upp med solceller och skalet är gjort av återvunnen plast. Modellen håller hög teknisk prestanda och marknadsförs som miljömobil.

Smartphones

Modell	Poäng
1 Nokia 6210 Navigator	5.20
2 Sony Ericsson G900	4.80
3 Hewlett Packard iPAQ 910	4.20
4 RIM Blackberry Pearl 8130	3.50

Rankingen är från 2008 och de företag som medverkade i studien var Acer, Dell, Fujitsu Siemens, Hewlett Packard, Lenovo, LG Electronics, Motorola, Nokia, Panasonic, RIM/Blackberry, Sharp, Samsung, Sony, Sony Ericsson and Toshiba. Apple, Asus, Microsoft, Nintendo, Palm and Philips avstod från att vara med.

Källa: Greenpeace's rapport Green electronics - the search continues, december 2008. <http://www.greenpeace.org/raw/content/international/press/reports/green-electronics-survey-2.pdf>

Apples MacBook Air. Den första dator som lanserades som extra miljövänlig på den svenska marknaden. Andra lika "gröna" modeller har funnits men tillverkarna har inte använt miljö som ett försäljningsargument vilket har gjort det svårt för konsumenten att välja.

Grön IT i Sverige

Utbudet av gröna IT-produkter är ännu ganska begränsat på den svenska marknaden men det ökar hela tiden. De gröna IT-produkter som är lättast att få tag på är de användarnära, såsom mobiltelefoner, PC, laptops och skrivare. Dock finns exempel på företag som även gjort servers, routers och lagringsenheter gröna, såsom Apple Computers. Företaget erbjuder hela miljöanpassade paket med datorer, servrar, telefoner och annan elektronisk utrustning.

– Apple Computers visar att miljöprofilen kan täcka hela utbudet. Detsamma gäller för Nokia, Sony Ericsson och Samsung Electronics. Dessa företag är bra exempel på att de bästa produkterna när det gäller funktion kan kombineras med en hög miljöstandard, säger Erik Albertsen.

I ett år har Apple Computers varit ensamma om att kunna erbjuda en dator, MacBook Air för dem som vill undvika de värsta kemikalierna men nu har också HP en dator, ProBook 5310m, som i stort sett är fri från PVC och bromerade flamskyddsmedel. Båda dessa kemikalier har reproduktionshämmande och cancerframkallande egenskaper. På mobilsidan lanserades fyra gröna modeller under sommaren och hösten 2009 på den svenska marknaden; Sony Ericssons Greenheart och Naita, Nokias Evolve och Samsungs Blue Earth.

Bland Svanen- och TCO-märkta produkter finns stationära och bärbara datorer, skrivare, bildskärmar, projektorer och headsets. Det finns ännu inga uppdaterade kriterier för märkning av mobiltelefoner, men detta är under utredning hos både Svanen och TCO.

Korta fakta

- De flesta svenskar har två gamla mobiltelefoner hemma som de inte använder. Var tionde person (12 procent) har fem mobiler eller fler som de inte använder. Närmare hälften av de svarande i undersökningen säger att de väljer att spara sina gamla mobiler för att de är bra att ha som extra telefoner. Nästan lika många, 38 procent, säger att det inte finns någon anledning till att de har dem kvar. Hela 7 procent säger att de sparar sina gamla mobiler för att de inte orkar slänga dem.
Källa: Telia
- Under 2008 såldes 3,2 miljoner mobiltelefoner i Sverige och antalet abonnemang var det året 11 miljoner. Dessa siffror väntas bli högre under 2009.
Källa: Mobiltelebranschen
- Det finns idag mer än en miljard datorer i världen och redan om sex år beräknas antalet datorer i världen komma upp i det dubbla - alltså två miljarder stycken. Varje år byts en stor mängd datorer ut och cirka 35 miljoner av dem dumpas på skroten utan att återvinnas.
Källa: Gartner.
- FN uppskattar det årliga elektronikavfallet i världen till 50 miljoner ton.
- Idag finns det över tre miljarder människor som äger en mobiltelefon. Om var och en av dessa lämnade in en avlagd mobiltelefon till återvinning var skulle det sparas 240 000 ton råmaterial. Utsläppen av växthusgaser skulle kunna minska med samma mängd som om man skulle ta bort fyra miljoner bilar från gatorna.
Källa: Nokia

I dag finns 33 Svanenmärkta datorer och bildskärmar, dock endast företagsprodukter - inga för privata konsumenter. TCO-märkta produkter finns däremot tillgängliga för alla.

Alla inte redo att betala mer

Enligt många företag och organisationer är det tydligt att intresset för grön IT ökar. Det märker bland andra Ulf Blomqvist på Atea.

– Vi vänder oss till företag och offentlig sektor och där har intresset för grön IT utvecklats väldigt väl bland köparna senaste åren. När det gäller tillverkarna av IT-produkter så är det därför avgörande att de kan hänga med i utvecklingen att ta fram miljöeffektiva produkter, säger han.

Greenpeace har, liksom hemelektronik- och mobiltelefonföretagen HP och Sony Ericsson, gjort undersökningar som också visar att intresset för grön IT ökat.⁷ Bland de 2 000 företag som deltog i en undersökningen utförd av HP var till exempel 81 procent villiga att satsa mer på grön IT. Dock var endast en tredjedel villiga att betala mer för dessa produkter. Enligt konsumentundersökningar från Sony Ericsson är 10–20 % villiga att betala mer för miljömodeller medan resterande gärna ser miljömodeller på marknaden men inte vill betala mer för dem. Intresset varierar också från marknad till marknad.

– Sverige är jämfört med andra länder väldigt mottagligt på miljöområdet, här ligger vi närmare 20 procent när det gäller vilja att betala mer för gröna produkter, säger Mats Pellbäck-Scharp, global miljöchef på Sony Ericsson.

På makeITfair anser man att det är viktigt att branschen gör det möjligt för konsumenter att påverka med plånboken genom att köpa produkter som är bättre än standardutbudet när det gäller miljöanpassning. Ökat utbud kan öka efterfrågan på mer hållbart producerad elektronik- och vice versa.

När det gäller mobiltelefoner har operatörerna stor makt då de flesta får eller köper sin telefon tillsammans med ett abonnemang. Men enligt en makeITfair-granskning av de fyra största mobiloperatörerna i Sverige (Telenor, Tele2, Telia Sonera och Tre) är operatörerna dåliga på att utnyttja sin möjlighet att bidra till att mobilanvändningen blir mindre belastande för miljön. Då granskningen gjordes 2009 var det till exempel bara Telenor och Tele2 som hade gröna mobiltelefoner i sitt utbud. Sedan oktober har nu även Telia Sonera två gröna mobiler i sitt sortiment medan Tre fortfarande inte har någon alls.

Samtliga operatörer som ingår i studien driver kampanjer där kunder erbjuds mobiler till rabatterat pris när de tecknar eller förlänger sitt abonnemang. Som alternativ till detta erbjuder Telenor sina kunder lägre samtalskostnad, istället för en ny telefon, vid förlängning av abonnemang. Därmed sticker företaget ut i studien, genom att erbjuda kunder incitament för att använda mobiltelefonen längre, vilket som sagt är väldigt viktigt ur miljösynpunkt.

Varför satsa?

Även om intresset för grön IT ökar överlag i Sverige är det långt ifrån alla företag som ser miljöanpassning av produkter som en konkurrensfördel. I elektronikbranschen, liksom i andra branscher, anser vissa företag att det är vanskligt att presentera en modell som grön, eftersom det kan tolkas som att företagets övriga produkter är sämre. Ett annat argument från företag som inte väljer att ta fram gröna produkter är att man anser att man redan ställer höga miljökrav på hela sitt sortiment eller att IT-produkter till sin natur ändå inte är miljövänliga.

⁷ HP, pressmeddelande, sept 2009. Grön IT poppis i dåliga tider. (http://h41131.www4.hp.com/se/sv/press/gr-n-it-poppis-i-d-liga-tider.html?jumpid=reg_R1002_SESV) samt uppgifter från Mats Pellbäck-Scharp, global miljöchef, Sony Ericsson och Erik Albertsen, ansvarig för miljögifter, Greenpeace Norden under intervjuer, nov 2009.

Men hur tänker då de som ändå väljer att lansera gröna produkter? På Nokia och Sony Ericsson, till exempel, ser man en chans att göra reklam för något som på sikt kommer att finnas i hela sortimentet.

– Man måste lansera nyheten någonstans. Och genom våra gröna mobiler får vi möjlighet att berätta om företagets miljöarbete och kunden kan kommunicera tillbaka till oss att man är intresserad av miljöanpassade produkter genom att visa intresse för detta, säger Mats Pellbäck-Scharp.

Inga rättvisa modeller

Förutom miljöproblem finns även sociala problem förknippade med IT-tillverkning. Fabrikerna som är involverade i tillverkningen av till exempel en mobiltelefon är utspridda över hela världen och enligt rapporter från makeITfair finns allvarliga missförhållanden i produktionsleden. Det är till exempel vanligt med låga löner, för högt övertidsarbete, kränkningar av fackliga rättigheter, bristfälliga skyddskläder eller bristande information om hälso- och säkerhetsrisker samt en benägenhet att anställa kvinnor framför män eftersom kvinnor inte anses stå upp för sina rättigheter i samma utsträckning.

I dag är det ingen av de fem största mobiltelefonföretagen (Nokia, Samsung, Motorola, LG och Sony Ericsson) som marknadsför någon mobil som tar extra hänsyn till arbetsförhållanden och mänskliga rättigheter. Det finns heller inga planer på detta.

– Vi har diskuterat hur en Rättvismärkt mobil skulle kunna se ut men kommit fram till att produktionskedjan involverar allt för många steg. Kontrollen blir då för svår. Hur ska man kunna garantera att allt går rätt till när 300 fabriker i olika länder är involverade? säger Mats Pellbäck-Scharp.

Produktionskedjan bakom produkter som datorer och mobiltelefoner är komplex. Organisationerna bakom makeITfair framhåller ändå möjligheten att jobba mer aktivt även med anställdas rättigheter. Inget hindrar att företagen tar fram modeller som lanseras som åtminstone mer rättvisa än andra, till exempel genom att garantera att 'rättvisemodellen' slutmonteras på fabriker där arbetsvillkoren uppfyller vissa kriterier och är bättre än genomsnittet.

FAIR TRADE CENTER

Fair Trade Center är en ideell förening vars övergripande mål är att främja rättvis handel med låglöneländer och därmed ge alla länder möjlighet att uppnå en hållbar utveckling. Föreningen granskar och för dialog med svenska företag och arbetar med konsumentupplysning och kampanjer.

www.fairtradecenter.se

Denna rapport är publicerad som en del av makeITfairs kampanj. makeITfair är ett projekt inriktat på elektronikbranschen, med särskilt fokus på konsumentelektronik. makeITfairs mål är en hållbar produktion och konsumtion av elektronik. makeITfair koordineras av den nederländska organisationen SOMO. Projektets andra partners är Fair Trade Center och SwedWatch, FinnWatch/Finnish Association for Nature Conservation och Repu-Pro Fair Trade Finland; Danwatch, Germanwatch, Association of Conscious Consumers (ACC) från Ungern; ACIDH från Kongo-Kinshasa, CIVIDEP från Indien och Workers Assistance Center från Filippinerna och Civil Society Research and Support Collective från Sydafrika.

www.makeitfair.org

Artikeln har producerats med ekonomiskt stöd från EU-kommissionen. Innehållet är dock Fair Trade Centers ansvar och kan inte uppfattas återspegla EU-kommissionens åsikter.